

1. UVOD

Iako je došlo do ekonomskog i tehnološkog booma što bi trebalo predstavljati veliki iskorak kako u znanosti tako i u gospodarstvu s ciljem da radniku bude lakše, da bolje živi, svjedoci smo suprotnoga. Društvo se raslojava na bogate i siromašne, nestaje srednjeg sloja, a to je podloga za brzi razvoj siromašta, za život na ivici provalije, za, najkraće rečeno, nedostojan život. Rastu nejednakosti u industrijski do sada stabilnim društvima, te društvima u razvoju. Dostojni rad je mehanizam kojim se bogatstvo može preraspodjeliti, a siromaštvo smanjiti. To, međutim, samo po sebi nije dovoljno da se iskorijeni siromaštvo. Cilj svakog radnika je da dostojno živi, što podrazumijeva između i pravo na dostojan rad. Budući da smo suočeni s velikom nezaposlenošću, nemogućnošću pronalaženja odgovarajućeg posla, danas je većina ljudi, na žalost, sretna da radi pa kakav god taj rad bio, odnosno rade posao za koji nisu adekvatno plaćeni, mnogi rade posao koji ne žele, mnogi su izloženi mobbingu, mnogi diskriminaciji. Stalno u medijima nailazimo na informacije o nehumanim uvjetima u sferi rada. Osim velike nezaposlenosti, polovina svjetske radne snage zarađuje manje od 2 \$ na dan. Zapanjujući podatak kojega svakodnevno iz medija doznajemo je da radnici rade teške poslove, nije im omogućeno školovanje i napredovanje, te da zbog bolesti, nesreća i stresa na radnom mjestu umire cca 2 milijuna ljudi godišnje.

Znamo da je dostojan rad podloga za izgradnju pravednih radnih sredina, ravnopravnih i inkluzivnih društava koja počivaju na načelima prava radnika, jednakosti među spolovima u pogledu prava na rad i slobodi rada, socijalnoj zaštiti, na socijalnom dijalogu. Budući da se pojam „dostojan rad“ treba ugraditi u sve poredruštva i života, potrebno je stalno isticati i poticati rad bez pritiska, rad bez ugnjetavanja, rad bez diskriminacije, a to je dostojan rad. Znamo da je u psihologiji masa (među građanima, političkim aktivistima kao onima koji donose odluke, zatim bitnim institucijama kada je u pitanju radni odnos i dostojan rad) bitno stalno podizati razinu svijesti o značaju dostojnog rada za opstojnost društva i ljudske vrste. Potrebno je pokazati da je dostojan rad jedini održivi izlaz iz siromaštva i osnova zdravog življenja, te kao takav nezaobilazan u izgradnji demokracije i zbog toga ga treba ugraditi u osnovu razvojne ekonomske i socijalne politike kako na nacionalnim, tako i na europskim i međunarodnim razinama.

Što znači dostojan rad u okviru radnog odnosa? Najprije treba odrediti što je uopće radni odnos. „...radni odnos je dobrovoljan pravni odnos radnika i poslodavca, s pravima, obvezama i odgovornostima utvrđenim zakonom, kolektivnim ugovorom, ugovorom o radu ili drugim aktom.“¹ Prema slobodnoj definiciji autora dostojan rad značio bi:

---

¹ Herman, V., Čupurdija, M.: Osnove radnog prava, Pravni fakultet Osijek, 2011. (on-line izdanje), str.108.

-primanja od kojih radnici mogu živjeti da bi omogućili sebi i svojim obiteljima dostojan život,-socijalnu zaštitu u slučaju bolesti i nemoći, pri zaštiti majčinstva i drugim situacijama koje nam donese svakodnevni život,

-zaštitu od eksploatacije,

-mogućnost kolektivnog organiziranja radnika da bi mogli zastupati svoje interese,

-mogućnost dijaloga radnika i poslodavaca,

-mogućnost pristupa zaposlenju bez diskriminacije.

Međunarodna konfederacija sindikata Global Progressive Forum, Social Alert i Solidar, Europska konfederacija sindikata započeli su kampanju pod geslom: "Dostojanstven rad za dostojanstven život" čiji je cilj podizati razinu svijesti o dostojnom radu.

Novo doba obilježeno je ubrzanim protokom informacija, kapitala, usluga, proizvoda i ljudi što je dovelo do virtualne komunikacije, planetarne komunikacije koja je ubrzala ili olakšala aktivnosti (rad) čovjeka. Dakle, tehnologija je dala svoj obol dostojnom radu. Međutim, bez ljudskog rada i korektne komunikacije između sudionika radnog odnosa nema dostojnog rada. Stoga ne čudi da je moderna civilizacija u svim segmentima rada stvorena na način da funkcionira dobro, jedino je pitanje same primjene dostojnog rada u sferi rada.

„Radni odnos je dvostranoobvezan, dobrovoljno zasnovan i naplatan odnos, u kojem se radnik obvezao osobno obavljati rad, prema uputama i pod nadzorom poslodavca.

To je društveni odnos uređen pravnim normama, čiji sadržaj čine prava, obveze i odgovornosti njegovih subjekata, odnosno radnika i poslodavca. Postanak, postojanje i trajanje i prestanak radnog odnosa normiran je odrednicama radnog prava“²

Rasčlanjivanjem definicije vidljivo je da radni odnos nije prisilni, već dobrovoljni rad radnika, da se za obavljeni rad dobije plaća, da radnik temeljem radnog odnosa ima određena prava, ali i obveze, da je radnik zaštićen i da ukoliko radi u skladu s propisima ima sva prava temeljena na tim propisima, dakle, to je dostojan rad u kojem nema eksploatacije, diskriminacije, mobbinga i u kojem radnik za svoj rad dobiva financijsku naknadu od koje može dostojanstveno živjeti.

Do znanstvenih spoznaja o radnom odnosu i dostojnom radu dolazi se putem znanstvenih istraživanja . „Metodologija je nauka o logičkim formama procesa saznavanja i o njihovoj primjeni u nauci, u naučnom istraživanju: nauka o metodama koje se primjenjuju u naučnom istraživanju i u izlaganju rezultata naučnog istraživanja“³

² Moslavac, B.: Osnove radnog prava za menadžere, Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici, Virovitica, 2013. str. 4.

³ Enciklopedija leksikografskog zavoda, knjiga 4, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1968. str. 487.

Znanstvena istraživanja vezana za dostojan rad imaju za cilj humanizaciju radnog odnosa i osnovna su pretpostavka dostojanstvenog života. Znanstvena spoznaja do koje će se doći u ovoj doktorskoj disertaciji može biti podloga u ovim bremenitim vremenima za poboljšanje radnih uvjetaradnika kao pretpostavke dostojnog rada i dostojanstvenog života. A čovjeku toliko malo treba. Treba mu rad bez diskriminacije, rad bez mobinga, normalni radni uvjeti u kojima će moći maksimalno biti motiviran za postizanje najboljih rezultata a da pri tome to nije omelo njegov privatni i društveni život. Kako dolazimo do znanstvene spoznaje? Naravno, provedeno istraživanje bit će empirijsko, jasno, sustavno, pouzdano, točno, precizno, objektivno, utemeljeno na činjenicama, a u isto vrijeme zauzet će se kritičan stav. U istraživanju opći pristup neće biti intuitivan zdravo razumski, nego empirijski, definicije pojmova bit će jasne, a ne dvosmislene, pretpostavke provjerljive, izvještavanje objektivno. Zaključci neće biti subjektivni utemeljeni na impresijama, već na činjenicama.

Istraživanje će biti provedeno anonimnom on-line anketom gdje će radnici odgovarati na postavljena pitanja prikladna dinamičnom i kompleksnom okruženju današnjice. Statističkim metodama dobivene informacije će se pretvoriti u spoznaje kao sredstvo za postizanje postavljenog cilja. Ključni izazov ovoga istraživanja će pokazati kako se određenim akcijama radnika dolazi do rješavanja problemskog pitanja dostojnog rada unutar radnog odnosa radnika. Važnu dimenziju u tom procesu pretvaranja istraživanja u znanstvenu spoznaju o primjeni dostojnog rada svakako ima komunikacija i u horizontalnoj i vertikalnoj povezanosti unutar radnog procesa i izvan njega. „Iskustveno, rezultati dobiveni istraživanjem prezentiraju se zainteresiranoj javnosti kao sirovi nestrukturirani materijal iz kojega u ovakvom stanju nije još moguće isčitati poruku prije „brainstorma“⁴, dakle još se ne može pretvoriti dobivene podatke u informaciju koja bi koristila u postizanju cilja. Ali, moguće je daljnjim akcijama kreirati znanje o dostojnom radu i pustiti da problemska situacija dobivena istraživanjem zaživi u praksi. Postoji mnogo studija koje se bave procesom pretvaranje rezultata istraživanja u znanje. Da bi se došlo do znanstvene spoznaje potrebno je konzultirati i analizirati znanstvenu i stručnu literaturu i respektirati prethodne doprinose ovom cilju (npr. istraživanja provedena na ovu temu u posljednjih pet godina, analizirati razinu iskorištenosti rezultata istraživanja, detektirajući razloge koji utječu na (ne)iskorištenost, izmjeriti vezu između percipirane razine kvalitete dostojnog rada unutar radnog odnosa sa zadovoljstvom radnika, povjerenja u oživotvorenje dostojnog rada.

Primjenom odgovarajućih znanstveno-istraživačkih metoda provest će se empirijsko istraživanje na odabranom uzorku i dokazati ili odbaciti postavljene hipoteze.

---

⁴ Brainstorm-engl. Kreativna tehnika rješavanja problema (oluja mozgova)